

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1463/2021. számú ügyben
a Somogy Megyei II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthon
látogatásával összefüggésben

*Előadók: Dr. Rostás Rita
Dr. Mézes Norbert
Tóthné Kiss Klaudia*

Érintett szerv:
– Somogy Megyei II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthon

2021.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
Jelentése az AJB-1463/2021. számú ügyben**

Előadó: dr. Rostás Rita

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus (a továbbiakban: NMM) feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa és három munkatársa 2021. február 18-án a Somogy Megyei II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthonba látogatott. A látogatás célja a Covid19¹ fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében tett intézkedések ellenőrzése, valamint annak vizsgálata volt, hogy az elrendelt korlátozások² milyen változásokat idéztek elő a szakellátásban élő gyermekek körében, különösen az oktatáshoz, a fejlesztéshez, a kapcsolattartáshoz való hozzáférésükben.

A vizsgálat alatt a látogatócsoport tagjai védőfelszerelést, maszkot és gumikesztyűt viseltek.

A látogatócsoport tagjai megtekintették az elhelyezés körülményeit. Interjúkat készítettek az otthonban tartózkodó gyermekekkel és munkatársakkal.

A gyermekotthonban a takarítást, a fertőtlenítést a járványveszélyben gyakoribbá tették, melyhez elegendő fertőtlenítő- és tisztítószer állt rendelkezésre. Az esetlegesen szükségessé váló egészségügyi elkülönítésre az otthon vezetője többféle tervvel is rendelkezett. Az ellátottakat óvodába, illetve iskolába a gyermekotthon kisbuszával szállították, a tanuláshoz helyben is kaptak segítséget az iskolások. A digitális oktatás következményeként a gyermekek tanulmányi eredményében pozitív változást lehetett megfigyelni. A gyermekek sok időt töltöttek a szabadlevegőn, kihasználva a rendelkezésükre álló hatalmas vízparti telek adottságait.

Az NMM megállapította, hogy a gyermekek tájékozottak voltak a járványhelyzettel és annak megelőzésével kapcsolatban, megértették a fertőtlenítési szabályok, a látogatási és kijárási tilalom bevezetésének okát. A járványhelyzetben szükségessé vált korlátozások miatt a gyermekek nem éltek panasszal, az esetlegesen elkövetett fegyelmi vétségeket nem hozták összefüggésbe a korlátozásokkal.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett, kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól*”.³

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint valamennyi „*részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében*”.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (6) bekezdése értelmében 2015. január 1-jétől az alapvető jogok biztosa látja el a Jegyzőkönyv 3.

¹ SARS-CoV-2 vírus okozta fertőzés, illetve megbetegedés

² A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; az országos tisztifőorvos a 13305-16/2020/EÜIG számú, márc. 17-én kelt határozata a gyermekvédelmi szakellátás intézményeire is vonatkozó látogatási és kijárási tilalomról; a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet; a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet

³ Jegyzőkönyv 1. cikk

cikke szerinti NMM feladatait, melynek teljesítése során, a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot panasz vagy beadvány hiányában is rendszeresen vizsgálja.⁴

Miután az Egészségügyi Világszervezet az új koronavírus okozta járványt nemzetközi közegészségügyi-járványügyi szükséghelyzetté nyilvánította, a „*kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzet*”⁵ hirdetett ki. A járvány terjedésének mérséklődése lehetővé tette a helyzet járványügyi készületségre⁶ való módosítását. A koronavírus fertőzésének intenzitása, a megbetegedések számának növekedése következtében 2020. november 4-től ismét veszélyhelyzet⁷ hirdettek. A kormányrendeletek a járvány terjedését elősegítő tevékenységek korlátozását, rendkívüli intézkedések bevezetését tették lehetővé.

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság⁸ által 2020. április 7-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanács⁹ (a továbbiakban: Tanács) iránymutatása szerint a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén, így a veszélyhelyzet során is biztosítani kell.¹⁰ Az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.¹¹ A Tanács értelmében a nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.¹²

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

Az NMM feladatai teljesítése során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek és a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére.¹³ Segíti és ellenőrzi az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményben foglalt rendelkezések, és az azzal kapcsolatos iránymutatások megvalósulását, a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtását.¹⁴ Az NMM látogatásainak hangsúlyos területe az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermekek jogainak védelme. A gyermekek életkorukból adódóan, alacsony szintű jog- és érdekérvényesítési képességük miatt kiszolgáltatott helyzetben vannak, mely a gyermekvédelmi szakellátás keretében felnövekedő, és azon belül az átlagostól eltérő bánásmódot, fokozott védelmet igénylő, különleges és speciális szükségletű gyermekek esetében fokozottan érvényesül.

Az NMM a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja,¹⁵ 2021 februárjában a Somogy megyei II. Rákóczi Ferenc Gyermekekotthonba (a továbbiakban: Gyermekekotthon vagy Intézmény) tett látogatást. Az Intézményben átlagos,

⁴ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt) 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés

⁵ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet 1. §

⁶ A járványügyi készületségről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet

⁷ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet

⁸ Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (továbbiakban: SPT)

⁹ <https://undocs.org/CAT/OP/10>.

¹⁰ CAT/OP/10 Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) <https://undocs.org/CAT/OP/10>. I/5. pont

¹¹ Advice of the SPT I/6. pont

¹² Advice of the SPT IV/11. pont

¹³ Lásd Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) és d) pont

¹⁴ Lásd Ajbt. 1. § (3) bekezdés

¹⁵ Jegyzőkönyv 20. cikk e) pont

különleges¹⁶, speciális¹⁷ és kettős szükségletű¹⁸ gyermekek számára biztosítanak teljes körű ellátást.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. bekezdése értelmében az NMM Magyarország joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely olyan helyen látogatásokat folytathat, „*ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják személyes szabadságuktól*”. A Jegyzőkönyv alkalmazásában szabadságelvonást jelent egy személy elhelyezése olyan „*környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el*”.¹⁹

Ha a gyermekek felügyelet nélkül maradnak, ha testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésüket családi környezetük vagy önmaguk súlyosan veszélyeztetik, és nincs nevelésre alkalmas hozzátartozójuk, akkor a gyámhatóság vagy más beutaló szerv nevelőszülőknél vagy otthont nyújtó gyermekintézményekben biztosít számukra ideiglenes hatállyal azonnali elhelyezést.²⁰ Ezen túlmenően a gyámhatóság határozatával a gyermekeket nevelésbe veszi, ha úgy ítéli meg, hogy a családok számára az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, és a védelemben vétellel nem lehetett megszüntetni a gyermekek veszélyeztetését.²¹

Amennyiben egy gyermek a kijelölt gondozási helyről engedély nélkül távozik, az „*ellátást nyújtó – a gondozott gyermek esetében a gyermekvédelmi gyám haladéktalan értesítése mellett, vele együttműködésben – megkísérli felkutatni a tartózkodási helyét*”.²² A gyermek életkorától, állapotától függően haladéktalanul vagy 24 órán belül „*az ellátást nyújtó megkeresi az illetékes rendőri szervet az engedély nélkül eltávozott gyermek felkutatása érdekében. Együttal közli az engedély nélkül eltávozott gyermek személyes adatait, személyleírását, az azonosítására alkalmas jellegzetességeit.*”²³ A rendőr előállíthatja azt a gyermeket, aki a „*gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát.*”²⁴

A gyámhatóság határozata alapozza meg a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti szabadságelvonást. Mindezek alapján a Gyermekotthon tekintetében az alapvető jogok biztosának vizsgálati hatásköre az Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése értelmében fennáll.

1.3. A látogatás célja

Az NMM feladatainak teljesítése körében tájékozódni kívánt arról, hogy a veszélyhelyzet²⁵ milyen változást idézett elő a szakellátásban élő gyermekek vonatkozásában. Az NMM a fonyódi Gyermekotthonban megtekintette, hogy a veszélyhelyzet illetve a járványügyi

¹⁶ Az otthont nyújtó ellátás keretében különleges ellátást kell biztosítani a tartósan beteg, a fogyatékos gyermek számára. Gyvt. 53. § (2) bekezdés aa) pont

¹⁷ Az otthont nyújtó ellátás keretében speciális ellátást kell biztosítani a súlyos személyiségfejlődési, érzelmi élet- és impulzuskontroll-zavarokkal küzdő, illetve súlyos pszichotikus vagy neurotikus tüneteket mutató gyermek (a továbbiakban együtt: súlyos pszichés tüneteket mutató gyermek), a súlyos magatartási és beilleszkedési zavarokat vagy súlyos antiszociális viselkedésmódot tanúsító gyermek (a továbbiakban együtt: súlyos disszociális tüneteket mutató gyermek), az alkohol, drog és egyéb pszichoaktív szert használó gyermek (a továbbiakban: pszichoaktív szert használó gyermek) számára. Gyvt. 53. § (2) bekezdés ba), bb), bc) pont

¹⁸ Az otthont nyújtó ellátás keretében különleges és speciális ellátást együttesen kell biztosítani a különleges és speciális szükségletet egyidejűleg mutató gyermek (a továbbiakban: kettős szükségletű gyermek) számára. Gyvt. 53. § (2) bekezdés c) pont

¹⁹ Jegyzőkönyv 4. cikk 2. bekezdés

²⁰ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 72. §

²¹ Gyvt. 78. § (1) bekezdés

²² A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) 86. § (1) bekezdés

²³ NM rendelet 86. § (2) bekezdés

²⁴ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (2) bekezdés d) pont

²⁵ A 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet; 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet

készültségmennyiben volt megterhelő a „tanulási és halmozott lelki fejlődési nehézségekkel, sérülésekkel küzdő gyermekek”²⁶ számára, illetve, hogy a Gyermekotthon vezetői milyen intézkedéseket tettek a járvány terjedésének megakadályozására.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma:* „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés];
- *A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség biztosítása:* „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” [Alaptörvény XV. cikk (2), (4) és (5) bekezdés];
- *A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés].

1.5. Az alkalmazott nemzeti és nemzetközi jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

- *Magyarország Alaptörvénye;*
- *2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.);*
- *2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);*
- *2007. évi XCII. törvény a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: CRPD);*
- *1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.);*
- *1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről;*
- *1991. évi LXIV. törvény a New Yorkban 1989. november 20-án kelt, a Gyermek jogairól szóló Egyezmény kihirdetéséről (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);*
- *27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről;*
- *478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről;*
- *283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a járványügyi készültség bevezetéséről;*
- *40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről (a továbbiakban: Korm. rendelet);*
- *15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (a továbbiakban: NM rendelet);*
- *13305-47/2020/EÜIG számú határozata az országos tisztifőorvosnak (2020. V. 18.);*
- *13305-16/2020/EÜIG számú határozata az országos tisztifőorvosnak (2020. III. 17.);*

²⁶ <http://rakoczigyermekotthon.hu/index.php/intezmeny-bemutakozasa/bemutakozas>

- A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság sztenderdjei. CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015 (a továbbiakban: CPT/Inf);
- Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT).

1.6. A látogatás módszere

A Tanácsban rögzített „do no harm” (ne árts) elvnek²⁷ megfelelően a látogató csoport tagjai maszkot és gumikesztyűt viseltek. A megbeszélések egy részét a szabadban folytatták. A látogatócsoport a személyes meghallgatások és a tájékoztatások során ügyelt a biztonságos távolság megtartására.

A látogatás résztvevői a következő vizsgálati módszereket²⁸ alkalmazták:

- helyszíni iratbetekintés, dokumentumok bekérése, másolatok, fényképek készítése;
- az elhelyezés körülményeinek vizsgálata, fotók készítése az alábbi fókuszpontokkal:
 - az épület, a helyiségek felszereltsége állapota, alkalmassága általában, és az elkülönítés lehetősége fertőzésveszély, karantén szükségessége esetén,
 - a higiénés feltételek biztosítása, fertőtlenítés,
 - a tanulási körülmények, a távoktatáshoz való hozzáférés a veszélyhelyzetben;
- személyes meghallgatások, félig strukturált interjúk felvétele bizalmas körülmények között az ellátott gyermekekkel, és az őket gondozó munkatársakkal az alábbi témakörökben:
 - bánásmód általában, illetve a járványhelyzet milyen változásokat, megszorításokat idézett elő;
 - napirend, a szabadlevegőn való tartózkodás;
 - a digitális oktatásba való bekapcsolódás lehetősége, feltételei, a tanulási tevékenység támogatása;
 - az egészségügyi ellátás és a terápiák, fejlesztések alakulása; nehézségek és megoldási javaslatok a járványügyi veszélyhelyzetre tekintettel;
 - kapcsolattartás és annak módosulásai a járványügyi veszélyhelyzettel, annak feloldásával, újra bevezetésével összefüggésben.

A látogatócsoport a vizsgálat során 6 gyermeket és 4 alkalmazottat hallgatott meg.

1.7. Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

²⁷ Advice of the SPT I/4. pont

²⁸ Vö.: Ajb. 39/B. § (2), (3) bekezdés

1.8.

1.9. A látogatás időpontja

2021. február 18.

1.10. A látogatás résztvevői

Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa

Dr. Rostás Rita pszichológus, pedagógus

Dr. Mézes Norbert, jogász

Tóthné Kiss Klaudia, pszichológus

2. A tényállás és megállapítások

2.1. Az Intézmény alapadatai, korábbi ellenőrzések

A Fonyód-Alsóbélatelep, Báthory utca 14. szám alatt található Gyermekotthon 48 férőhelyes, melyből 10 férőhelyen az utógondozásukat kérő fiatalok maradhatnak az Intézményben 24 éves korukig. Az NMM látogatása a fenti címen található székhelyintézményben történt, a Gyermekotthon telephelyeire a vizsgálat nem terjedt ki.

A Gyermekotthon látogatásakor érvényes Alapító okirata 2019. december 23-án lépett hatályba.

A Gyermekotthon irányító szerve az Emberi Erőforrások Minisztériuma, fenntartó és középírányító szerve a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF)²⁹. Működéséért az SZGYF főigazgatója által 2020 októberében kinevezett intézményvezető felelt, akinek munkáját helyettese segítette. Mindkét vezető több évtizedes gyermekvédelmi tapasztalattal rendelkezett.

A Gyermekotthon alaptevékenysége az Alapító Okirat szerint a gyermekvédelmi szakellátás keretében otthont nyújtó ellátás, különleges és speciális ellátás, ideiglenes gondozás és utógondozás biztosítása.³⁰ Továbbá mód van az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt gyermekének a befogadására³¹, üdülői szálláshely-szolgáltatás és étkezés³² végzésére is. A Gyermekotthon illetékessége Budapest és Somogy megye.

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal 2020 februárjában végzett ellenőrzése során közepesre értékelte a konyha működését.

A Somogy Megyei Főügyészség Közjogi Szakága 2020 szeptemberében ellenőrizte a Gyermekotthon speciális csoportjainak működését. Az iratanyagok átnézése során hiányosságokat nem tárt fel, jogszabálysértést nem állapított meg.

Az SZGYF Somogy Megyei Kirendeltsége 2020. február 12-én és július 16-án végzett fenntartói ellenőrzést. A 2020. december 10-én kelt feljegyzésben megállapította többek között, hogy a „zavartalan működéshez szükséges személyi feltételek nem biztosítottak (...) fontos lenne a tárgyi feltételrendszer további javítása”, ugyanakkor azt is leírták, hogy a megbízott vezető a szakmai munkát koordinálja, csökkent a gyermekek közötti agresszív cselekmények száma.³³

Az NMM az intézményi alapadatok, dokumentációk vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

²⁹ Alapító okirat 3.1., 3.2. és 3.3. pont

³⁰ Alapító okirat 4.3.1.-4.3.6. pont

³¹ Alapító okirat 4.3.5. pont

³² Alapító okirat 4.4. pont

³³ SMK-565-27/2020 iktatószámú Feljegyzés fenntartói ellenőrzésről

2.2. Az ellátottak köre

A látogatás napján a 48 férőhelyből 28 volt feltöltve, vagyis 58,3%-os volt a kihasználtság. Az alábbi táblázat mutatja a Gyermekotthonban ellátásban részesülő gyermekek és fiatal felnőttek csoportjainak beosztását.

1. táblázat. A Gyermekotthon csoportjainak férőhelye, feltöltöttsége és a csoportban elhelyezettek szükséglete 2021. február 18-án

A csoport megnevezése	férőhelyek száma	ellátottak száma	az ellátottak szükséglete
1) integrált csoport	12	8	átlagos
2) különleges csoport	10	8	különleges
3) speciális csoport	8	5	3 speciális, 2 kettős
4) speciális csoport	8	4	speciális
5) utógondozott cs.	10	3	-
összesen: 5 csoport	48 férőhely	28 ellátott	

A Gyermekotthonban külföldi állampolgár és ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek nem volt. Várólista alkalmazására nem volt szükség, azonnal fel tudták venni a szakellátásra szoruló gyermeket. Egy, a 3. csoport létszámában nyilvántartott fiú javítóintézetben volt letartóztatva. A speciális csoportokban csak fiúk helyezhetők el, a többi csoport koedukált, az ellátottak majdnem 80%-a (22 fő) fiú volt.

A csoportok beosztása mind a létszámadatok, mind a szükségletek vonatkozásában megfelelt a jogszabályi előírásoknak.³⁴ A 10 utógondozói férőhelyen élő 3 fiatal felnőtt korábban is az Intézményen belül nevelkedett.

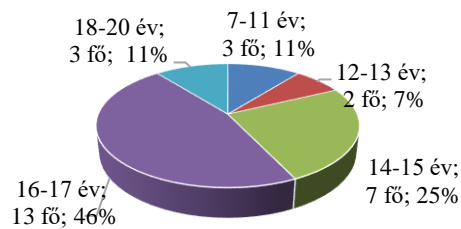
Az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermekek átlagéletkora 15 év 4 hónap volt. A Gyermekotthonban három 12 éven aluli testvér volt elhelyezve. A legfiatalabb kisfiú az 1. csoportban volt, ő a látogatást megelőző hónapban lett 7 éves. A különleges ellátást biztosító csoportban volt a 10 éves, enyhe fokban értelmi fogyatékos testvére. A harmadik 11,5 éves testvér esetében speciális szükségletet állapított meg a szakértői bizottság, őt a 3. csoportba helyezték. A 12 éven aluli gyermekeket csak kivételesen, a jogszabályban rögzített esetekben³⁵ lehet gyermekotthonban elhelyezni. A testvérek együttes elhelyezésére való törekvés, továbbá speciális és különleges szükségletük fennállása nehezíti alkalmas nevelőszülő találását, kellően indokolja a gyermekotthonban való elhelyezésüket.

A gyermekotthonban élő gyermekek és fiatal felnőttek életkori megoszlását az alábbi kördiagram ábrázolja.

³⁴ NM rendelet 124. § (2), 126. § (5), (5a) és 128. § (1a) bekezdés

³⁵ A tizenkét év alatti gyermek befogadó szülőnél történő elhelyezésétől kizárólag akkor lehet eltekinteni, ha a) a tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek befogadó szülőnél történő elhelyezése nem áll a gyermek érdekében, vagy arra állapota miatt nincs lehetőség, b) a testvéreket nem lehet együttesen a befogadó szülőnél elhelyezni vagy más okból szükséges az intézményes elhelyezés biztosítása. Gyvt. 7. § (2) bekezdés a), b) pont

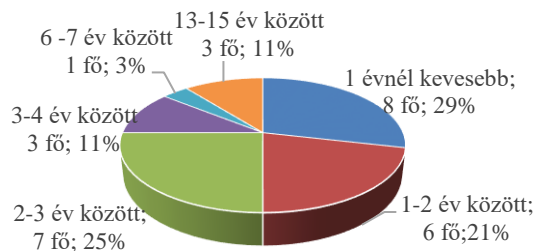
1. ábra. A Gyermekotthonban ellátottak (N=28) életkori megoszlása 2021. február 18-án

A Gyermekotthonban élők majdnem fele a látogatáskor a nagykorúságát megelőző kétéves időszakot töltötte az Intézményben, a gyermekek mindössze egyötöde volt 14 éven aluli, „kicsi”.

A látogatáskor az otthonban élők jelentős részének, 60%-ának (17 fő) ez volt az első gondozási helye. 13 gyermek a saját családjából került be, hárman-hárman befogadó otthonból illetve nevelőszülőtől érkeztek, ketten másik speciális gyermekotthonból lettek áthelyezve, és még további 4 esetben gondozásihely-váltást követően lettek az otthon lakói a gyermekek. A vizsgált Intézményben átlagosan 2 év 4 hónapot töltöttek a gyermekek, az utógondozottakkal együttesen számolva az érték 3 év 4 hónapra nő. Részletesen a 2. diagram mutatja be az otthonban töltött éveket.

2. ábra. A Gyermekotthon ellátottainak (N=28) az Intézményben töltött ideje a bekerülésüktől a látogatás napjáig

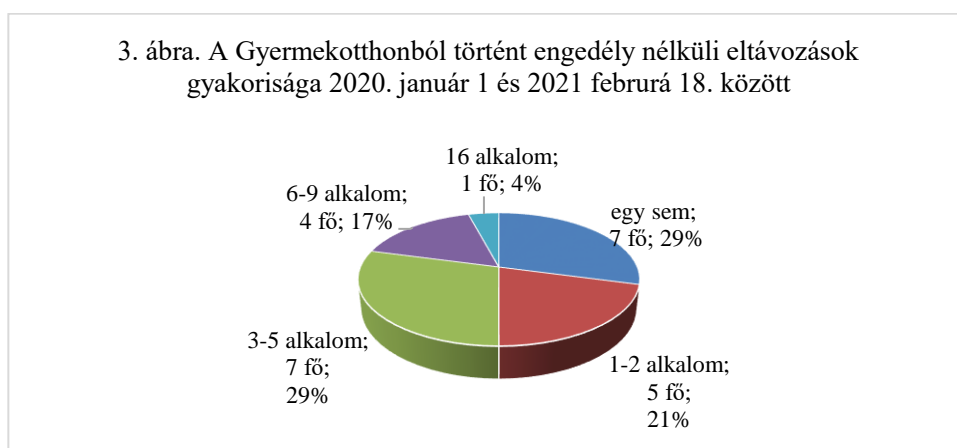

A kördiagramon jól látszik, hogy az ellátottak pontosan fele 2 évnél rövidebb időt töltött az otthonban, viszont néhányan nagyon hosszú, 10 évnél is több ideje tekinthettek otthonukként a fonyódi kastélyra. A látogatást megelőző évben 10 gyermek került felvételre, és Intézményen belül is kerültek áthelyezésre gyermekek. A különleges csoportban a 2020-as évben 3 fiúnál megállapították a speciális szükségletet is, őket a szükségletüknek megfelelő csoportokba helyezték át, egy gyermek pedig a szüleihez távozhatott. A speciális gyermekotthoni csoportokba helyezett gyermekek állapotuk javulását követően, általában 1,5-2 év után kerülhettek ki az adott csoportból. Esetükben – ha a gyermekvédelmi szakellátás nem volt megszüntethető – az a törekvés érvényesült a megszokott környezet, a viszonylagos állandóság biztosítása érdekében, hogy az Intézményen belüli másik csoportba kerüljenek áthelyezésre. A 2020-as évben a speciális csoportokban ellátott fiúk közül hárman nagykorúságukat követően kerültek ki a gyermekvédelmi szakellátás rendszeréből, egy gyermek a családjához távozhatott, egyet pedig zárt intézménybe kellett küldeni. Az integrált csoportból 6 gyermek távozott a látogatást megelőző évben. Mind a hatan másik intézményben lettek elhelyezve. Egy-egy gyermek speciális gyermekotthonba illetve lakóotthonba, négy pedig másik gyermekotthonba került át.

A befogadásokat és az elbocsátásokat a pandémiában meghozott intézkedések³⁶ nem akadályozták.

A járványhelyzettel összefüggésben az ellátottak bekerülésével, elbocsátásával kapcsolatosan alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt a látogatócsoport nem észlelt.

Az utógondozottként ellátásban részesülőknél, illetve a javítóintézetben elhelyezett fiú nélkül 24 gyermek ellátási helye volt a Gyermekotthon. A látogatás napján öten tartósan engedély nélkül voltak távol. Az engedély nélkül távollévők között voltak több éve folyamatosan szökésben lévők, illetve olyan is, aki az Intézménybe beszállítását követően még aznap újra eltávozott. 2020 januárjától 2021 februárjáig a látogatáskor létszámban lévő 24 gyermek közül tizenheten legalább egyszer elhagyták úgy az Intézményt, hogy erre nem volt engedélyük. Összesen 78 alkalommal távoztak ilyen módon, volt, aki egymaga 16-szor szökött meg a bő egy év alatt. Az alábbi kördiagram részletezi az engedély nélküli eltávozások gyakoriságát.

Az ábrán látható, hogy a gyermekek fele nem csupán egy-két alkalommal távozott engedély nélkül. Az egész Gyermekotthonban és azon belül a speciális csoportokban is gyakori volt a szökés, 5 gyermek 22 alkalommal szerzett magának ilyen módon „szabadságot”.

Az NMM felhívja a figyelmet arra, hogy a személyzet feladata annak biztosítása, hogy a gyermekek a számukra biztonságot jelentő, a fejlődésükhöz szükséges fejlesztéseket, terápiás foglalkozásokat nyújtó gondozási helyükön éljenek. Az engedély nélküli eltávozások magas száma aggodalomra ad okot a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának érvényesülésében, és az esélyegyenlőség biztosítására irányuló külön intézkedések megvalósulásának vonatkozásban.

2.3. Személyi feltételek

A látogatást megelőző 2 évben több vezetőváltás is zajlott az Intézményben. A 2020 márciusában megbízott igazgató fél év után, októbertől helyettesként segítette az akkor kinevezett intézményvezető munkáját. Mindkét vezető hosszú gyermekvédelmi gyakorlattal rendelkezett, azonban ebben az otthonban csak vezetői kinevezésüket követően kezdtek dolgozni.

³⁶ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; és az országos tisztifőorvos a 13305-16/2020/EÜIG számú, márc. 17-én kelt határozata; A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet; 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről; 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről

Az NM rendelet³⁷ szerint a gyermekotthonokban alkalmazni kell 1 pszichológust (vagy pszichológiai tanácsadót) és 1 fejlesztő pedagógust (illetve gyógypedagógust vagy nevelőt), valamint csoportonként is előírja, hogy milyen munkakörökben hány főt kell foglalkoztatni. Meghatározza azt is, hogy az egyes munkakörök milyen végzettséggel tölthetők be, továbbá egy speciális felkészítő képzésen való részvételre is kötelezi a gyermekotthonok speciális csoportjainak munkavállalóit. A fonyódi gyermekotthonban a gyermekek tanítását, fejlesztését, terápiás támogatását egy fejlesztő pedagógus félállásban, és 2020. november közepétől heti 10 órában egy pszichológus segítette. A tervek szerint a fejlesztő pedagógust a látogatást követő hónaptól teljes állásban tudják foglalkoztatni, de a látogatás idején még nem teljesültek az NM rendelet vonatkozó előírásai.

Az egyes csoportokhoz rendelt munkaköröket a 2. táblázat mutatja be.

2. táblázat. A Gyermekotthon csoportjainak munkatársai beosztásuk és képzésük szerint 2021. február 18-án

A csoport megnevezése	Beosztás			NM rendelet előírásainak megfelelés	
	nevelő	gyermekvédelmi asszisztens	gyermekfelügyelő	létszám-minimum	szakképzés
1) integrált csoport	1 fő megfelelő szakképzéssel	4 fő megfelelő szakképzéssel	1 főnél nincs mf szakképzés	+	1 főnél hiány
2) különleges csoport	1 fő megfelelő szakképzéssel	nincs	2 fő megfelelő szakképzéssel 2 főnél nincs mf szakképzés	+	2 főnél hiány
3) speciális csoport	2 fő megfelelő szakképzéssel	1 fő megfelelő szakképzéssel	2 fő megfelelő szakképzéssel	nem teljesül	4 főnél spec. felkészítés hiánya
4) speciális csoport	1 fő megfelelő szakképzéssel	nincs	4 fő megfelelő szakképzéssel	nem teljesül	2 főnél spec. felkészítés hiánya

A jogszabályban meghatározott létszámminimum az otthon vonatkozásában és a két speciális csoport esetében sem teljesült. Nem elegendő a speciális csoportokhoz rendelt öt fő, ezekben a csoportokban a jogszabály szerint további egy fővel növelni kell a létszámot. A különleges csoportban dolgozók létszáma megfelelt, az integrált csoportban dolgozók létszáma meghaladta a jogszabályban előírt minimumfeltételeket.

A látogatáskor 3 – köztük két frissen belépett – gyermekfelügyelő megfelelő szakképzés nélkül dolgozott az Intézményben, folyamatban volt 2 fő szociális asszisztens szakképzésének és 1 fő óvodai dajka szakképzésének a megszerzése önköltséges formában. A két speciális csoport 10 munkavállalója közül mindössze 4-en vettek részt az NM rendelet által előírt speciális felkészítő képzésen. A 10 dolgozó egyike a látogatás előtt 10 nappal lépett be, a többi kilenc munkatárs esetében azonban a foglalkoztatás kezdetétől számított 6 hónap már eltelt, és a beszámolók szerint a speciális csoportba sem az utolsó féléven belül lettek áthelyezve. A felkészítő képzés hiányában az új vagy új munkakörbe kerülő munkavállalók nem kapnak meg minden elérhető és szükséges segítséget a feladataik ellátásához. Amellett, hogy magukra maradhatnak a problémáikkal, nem tudják kellő szakszerűséggel támogatni a speciális szükségletű, „beilleszkedési, magatartási vagy tanulási zavarokkal küzdő, szenvedélybeteg”

³⁷ Lásd: NM rendelet 1. számú melléklet. A gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás formáinak szakmai létszám irányszámait és létszámminimum normáit. II. Szakellátások. 2 pont gyermekotthonokban gyermekcsoportonként: 1 nevelő; 1 gyermekvédelmi asszisztens, 3 gyermekfelügyelő, és a gyermekotthon speciális gyermekotthoni csoportjában további 1 fő nevelő vagy gyermekfelügyelő, valamint 2. számú melléklet Képzési előírások a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás egyes formáiban dolgozók részére II. Szakellátások. Továbbá a 126. § (10) bekezdés: „A speciális gyermekotthonban, speciális lakásotthonban és a gyermekotthon speciális csoportjában szakmai munkakörben foglalkoztatott személyes gondoskodást nyújtó személy a foglalkoztatása megkezdésétől számított 6 hónapon belül speciális gyermekotthoni feladatellátásra felkészítő képzésen vesz részt.”

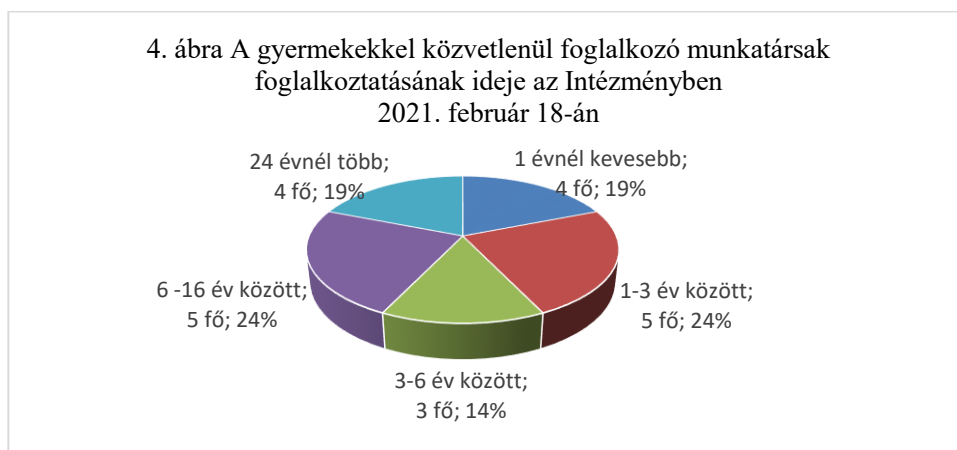
gyermek reszocializációját, rehabilitációját és rehabilitációját.³⁸ Mindez a tehetetlenség megélését, kudarcélményeket eredményezhet, ami az egyén munkahelyváltásához vezethet.

Az NM rendeletben meghatározott létszámminimum teljesítésének hiánya, a nem megfelelően képzett és felkészített munkaerő veszélyezteti a fejlesztésre, terápiára szoruló gyermekek esélyegyenlőségének biztosítására irányuló külön intézkedések megvalósulását, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának az érvényesülését.

A vezető céljai között szerepelt az állandó munkavállalói közösség kialakítása. Bízott benne, hogy a várható, illetve már folyamatban lévő 3 főnek a nyugdíjazását követően csökkeni fog a munkaerő ki- és beáramlása, mérséklődni fog a fluktuáció. Ugyanakkor úgy látta, hogy a stabilitás kialakulását az is gátolja, hogy az újonnan érkező munkavállalók egy része nem felkészült ilyen nehézségű munkára, nincs valós elképzelésük a feladatokról. A speciális felkészítésen való részvétel hozzájárulna az új munkavállalók szakmai tudatosságának a fokozásához³⁹, a gyermekek viselkedésének a jobb megértéséhez.

A legnagyobb fluktuáció a különleges csoportban volt, ahol 2020 januárjától négyen távoztak, és hárman érkeztek. Az 3. számú speciális csoportból szintén négyen távoztak, és két új munkatárs lépett be. A 4. számú speciális csoport vezető nevelője is csak egy éve dolgozott a látogatáskor az Intézményben. Az integrált csoportból egy munkavállaló lépett ki, helyét egy másik csoportból áthelyezett munkatárs töltötte be.

Az alábbi 4. kördiagramon látható, hogy a gyermekcsoportokhoz beosztott dolgozók hány éve kezdtek el az Intézményben dolgozni.

A Gyermekotthon munkavállalóinak mintegy egyötöde még csak néhány hónapja, és ugyanilyen hányada rendkívül hosszú ideje dolgozik már az Intézményben, összességében a gyermekekkel közvetlenül foglalkozó szakszemélyzet átlagosan 8 év 4 hónapot töltött a fonyódi falak között.

Az Intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a „fő cél a családi életre nevelés, ezzel kapcsolatban pozitív szerep és magatartásminták kialakítása.”⁴⁰ Ezzel a törekvéssel összhangban megfigyelhető volt a hagyományos családmódnak megfelelő nemi szerepek közvetítésének biztosítása. Mind a négy gyermeket ellátó csoportban volt legalább 1 férfi munkatárs. A kizárólagosan fiúkat ellátó speciális csoportokban az egy-egy férfi nevelő mellett egy-egy férfi gyermekfelügyelő is részt vett a gyermekek körüli teendők végzésében. A

³⁸ Gyvt. 58. § (1) bekezdés

³⁹ Vö: „A képzés ... a munkatárs speciális szükségletű gyermekekkel való feladatellátást támogató, a szakmai ismeretek megerősítését, megújítását segítő folyamat...” Speciális gyermekotthoni feladatellátásra felkészítő képzés II. 4. old. https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2018/07/SZAP_Spec_Gyotthoni_kepzes_tematika_II.pdf

⁴⁰ SZMSZ 7.2. pont. 19. old.

csoporthoz tartozók közel $\frac{3}{4}$ -e azonban – az elnöiesedett szociális ágazatra jellemzően – itt is női munkaerő volt a jelentősen több fiú ellátott ellenére.

A „fiatalkorúak gondozása különleges erőfeszítéseket igényel azért, hogy csökkenteni lehessen a hosszú távú szociális beilleszkedési zavarok veszélyét. Ehhez pedig multidiszciplináris megközelítésre van szükség, amely többféle szakember tudásából táplálkozik...”⁴¹

Az intézményvezető gyógypedagógus, helyettese pedagógus, két-két nevelő szociális munkás, tanító, illetve általános iskolai tanár végzettségű. Gyógypedagógiai asszisztensek, gyermek- és ifjúsági felügyelők és dajka foglalkozik a gyermekekkel. A dolgozók mintegy fele, 15 munkatárs 2020-ban, illetve az idén egy hatékony-kommunikációt fejlesztő-tréningen vett részt, melynek fókuszában a segítő beszélgetés, erőszakmentes kommunikáció áll. 18-an akkreditált dropprevenációs továbbképzésen tettek, teszik naprakésszé ismereteiket a „Legyen más a szenvedélyed 2. preventív program megvalósítása a Fonyódi Kistérségben” című pályázat keretében.

A járványügyi veszélyhelyzetben a munkatársak beosztását módosítani kellett a 24 órás felügyelet biztosítása, illetve az esetlegesen kiesett munkavállalók helyettesítése miatt. A 2020-as évben valamennyi csoportban dolgozónak keletkezett túlmunkája. Az első és a harmadik negyedévben a teljesített túlórák összege (200-208 óra/18 fő) gyakorlatilag megegyezett egymással, ami az utolsó negyedévben több mint a duplájára nőtt (460 óra). Az egyes munkatársak túlóráinak a száma a három értékelt negyedévben összesen 8 és 96 óra között változott, átlagosan 48 óra túlmunkát teljesített egy-egy személy. Három fő túlóráinak száma haladta meg jelentős mértékben az átlagot. Bár veszélyeztető mértéket nem ért el a túlórák száma, de a túlmunka és a fluktuáció hatása összeadódva bizonytalan munkahelyi légkört eredményezhet, rossz közérzetet okozhat. Együttesen ronthatja a munkavállalók teljesítményét, ami a gyermekekkel való bánásmódban is megnyilvánulva csökkentheti a megértő, elfogadó, viszonyulást, türelmetlenséghez, feszültségek megjelenéséhez vezethet.

Az NMM a járványhelyzet kezelésére vonatkozóan a személyi kérdésekhez kapcsolódó, alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.4. Tárgyi feltételek, elhelyezési körülmények, az elkülönítés lehetősége

Alsóbélatelepen 1925-ben hathektáros területen került kialakítására a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fővárosi gyermekek nyári üdülőtelepe. A nyaralót rövid ideig hadikórházként, majd menekültek befogadására is hasznosították, de 1949-től, vagyis több mint hetven éve már gyermekotthonként üzemel. A korabeli épületek közül három megőrizte csaknem eredeti külső formáját, ám belülről azok is megújultak, átalakultak.⁴² A később épült, illetve anno felújított épületek közül több már ismét felújításra várt. A központi épület több helyen beázott a konstrukciós hibás tetőcserép miatt. Kisebb belső átalakításokat szeretnének végrehajtani, ezek megvalósításának ütemezését a tető felújításával összehangoltan tervezik a vezetők.

A közvetlen vízkapcsolatos telek, a hatalmas park az örökzöldekkel és lombhullató fáival, kacsaringós ösvényeivel, pihenő padjaival, és a közelmúltban felújított haranglábbal optimális fizikai környezetet biztosít a családjukból kikerült, különböző mértékben traumatizált gyermekek számára. Nyugalmat árasztanak a szemközti part, a Tapolcai-medence tanúhegyei, megmozgatja a fantáziát a balatoni madárvilág szárnyalása, a vitorlások suhanása. Egy egykori ellátott versbe is foglalta, amint szomorkás, hazavágyó hangulatában a „mesés látvány, a hullámokban csillogó nap” vigasztalta. Sportolásra, kikapcsolódásra, feltöltődésre minden évszakban alkalmas a parkosított terület. A nyári hűsítő strandolási lehetőségen túl szabadtéri sportpályák, illetve nagy tornaterem, pingpongasztal, konditerem edzőgépekkel, kézműves foglalkoztató-szoba is a gyermekek rendelkezésére állt.

⁴¹ CPT/Inf (99)12, 28. pont

⁴² Vö.: <http://rakoczigyermekekotthon.hu/index.php/intezmeny-bemutakozasa/intezmeny-tortenet>

Az egyes csoportok folyosói hangulatosan dekoráltak, a gyermekek életterét színes fényképek, plüssállatok, játékok, könyvek tették otthonossá. A februári látogatáskor a dekoráció utalt a farsangi időszakra, több helyen is az itt élők által készített álarcok, jelmezek, girlandok bukkantak fel. A csoportok közös konyhája, nappalija, a hálószobák megfelelő méretűek voltak. Néhány helyiséget szükséges lenne újra festeni, a bútorok egy része is lassan cserére szorul. A konyhában, a vizesblokkokban rend és tisztaság fogadta a látogatócsoportot, azonban előfordult, hogy hiányzott a zuhanyrózsa a gégecső végéről. A fürdőekben modern mosógép könnyítette a házi munkát. A mosdókban a fertőtlenítő kézmosás feltételei adottak voltak, a higiénikus kézmosás egymást követő lépéseit a kifüggesztett piktogram mutatta. A veszélyesebb tisztítószereket a gyerekektől elzárt szekrényekben raktározták.

A speciális csoportokban is volt néhány megviseltebb bútor, félig lógó faliszőnyeg. A magatartászavarral, beilleszkedési nehézséggel, frusztráció-kezelési gondokkal küzdő fiúk között a berendezés az átlagosnál nagyobb megterhelésnek van kitéve. Néhány épületen rongálásnyomok látszottak. A külső vakolat az alatta lévő hungarocell szigetelés miatt sérülékeny, a gyerekek által beleütött lyukakat próbálták kijavítani. Az egyik épület bejárata melletti betört ablakot ideiglenesen műanyag fóliával pótolták. A speciális csoport egyik hálószobájának az ajtaját az egyik ellátott kiszakította a helyéről. Az utolsó vandál rombolások a látogatást megelőző napokban történtek, jelentős kárt okozva az Intézménynek. A folyamatban lévő rendőrségi kivizsgálás miatt még nem lehetett a helyreállítást megkezdeni.

Az NMM felhívja a figyelmet rá, hogy a rongálások megakadályozása a szakszemélyzet feladata.

A hetven éve még 112 gyermek ellátását lehetővé tevő épületekben ma 48 férőhely áll a Gyermekotthon rendelkezésére. Az aktuális feltöltöttség a férőhely 50-60%-a között mozgott, így az esetleges járványügyi elkülönítés szükség esetén megoldható. Minden csoportban kijelöltek izolációs szobát a fertőzött vagy fertőzés gyanús gyermekek számára. Az elkülönített mosdóhasználat nem volt minden csoportban lehetséges. A tervek szerint ütemezetten, rendszeres fertőtlenítés közbeiktatásával használnák közösen a vizes blokkokat. Nagyszámú megbetegedés esetén a kézműves-foglalkoztatót alakítanák át betegszobává. A látogatás idejéig egészségügyi elkülönítésre csak megelőző intézkedésként került sor. Az osztálytársa miatt fertőzés gyanús gyermek a saját szobáját csak a többiek veszélyeztetése nélkül hagyhatta el. A többiektől elkülönítetten étkezett, utoljára fürdött a csoportban. A vizesblokk használata után fertőtlenítettek.

A korábbi heti nagytakarítás helyett minden csoportban naponta takarítottak. A kilincsek és fürdőszobák folyamatos fertőtlenítése mellett a padlót is fertőtlenítőszerezrel mosták fel naponta. A takarításban a gyerekek mellett a munkavállalók is részt vettek.

Az NMM a járványhelyzetre való felkészülés során az elhelyezési körülményekre, az elkülönítés lehetőségére vonatkozóan alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.5. A gyermekek teljes körű ellátása, szabadidős foglalkozások

A gyermekek megfelelő ruházattal rendelkeztek. A hatályban lévő házirend tartalmazza, hogy minden gyermeknek joga van a ruházatának beszerzésekor az igényeit kifejezni.⁴³ A vásárlás a gyermekekkel közösen történt. A gyermekeknek ruháik elhelyezésére saját szekrényeikben volt módjuk, a hálóokban egyéb személyes tárgyaiknak is volt helye.

⁴³ Lásd: 2016. július 1-jétől hatályos Házirend az intézményben gondozott gyermekek számára A gyermekek jogai fejezet 4. oldal 3. fül

A Gyermekotthonban tartózkodó gyermekek az életkoruknak megfelelő zsebpénzt megkapták. Azzal tisztában voltak, hogy engedély nélküli eltávozás idejére nem jár a zsebpénz.⁴⁴ Zsebpénzüket leginkább édességre, cigarettára és telefonjaik feltöltésére használják – számoltak be a meghallgatott ellátottak és gondozók is. A gyermekek úgy élték meg, hogy a nevelőik beletörődtek már abba, hogy ők rágyújtanak, és nem szólnak érte. A munkatársak pedig sajnálattal és tehetetlenséget sugározva vették tudomásul, hogy a gyerekek jelentős része már egészen fiatal korában dohányzik, és a zsebpénzét cigarettára költi. A házirendben szerepel a tiltás.

Az NMM javasolja, hogy megfelelő képzettséggel rendelkező munkatársak vagy külső szakemberek bevonásával szervezzenek dohányzásról leszoktató programot a gyermekeknek.

A gyerekek az ételt ízletesnek, a mennyiségét elegendőnek találták. Amennyiben az ötszöri étkezéseken túl igényelték, kaphattak pótlást. A diétára szoruló gyermekek étkeztetése is biztosítva volt.

A csoportok étlapjai nem nevezhetők pontosnak, alkalmanként gyűjtőfogalmakat használtak, mint pl. sütemény, gyümölcs, keksz, felvágott, szendvics, zöldség, de arról tájékoztattak, hogy az ötszöri étkezés, a változatos napi meleg ebéd, és hetente 3-4 alkalommal meleg vacsora biztosított volt. Állati eredetű fehérjeforrást tartalmaztak a főétkezések. Csak az integrált (1.) csoportban volt mind a négy vizsgált héten hal az étlapon, és teljes kiőrlésű kenyér is csak egyszer-egyszer fordult elő az áttekintett időszakban. Az egészséges ételek fogyasztásának mértékét növelni kellene a Gyermekotthonban. A négy hét alatt mindegyik csoportban elegendő alkalommal szerepelt gyümölcs az étlapokon, bár az nem volt megállapítható, hogy a kínálat kellően változatos volt-e. Az ebédek nem ismétlődtek, az étrendben volt például Bolognai spagetti, Brassói aprópecsenye, Eszterházy tokány és Milánói makaróni is. A vacsorák között sok gyermek öröme palacsinta, rizsfelfújt, fokhagymás lángos, gyros zöldséggel is megtalálható volt.

Az ételek elkészítésében alkalmanként a gyermekek is részt vettek. Gyakran előfordult, hogy az éjszakai műszakban dolgozó gyermekfelügyelő főzött másnapra.

A gyerekek pozitívként emelték ki, hogy a napirendtől való eltéréseket általában rugalmasan kezelték a gondozók, ha például valaki hétvégén tovább akart aludni, megtehetette azt, nem keltették fel a reggeli időpontja miatt.

Az NMM felhívja a figyelmet a pontosabb tájékoztatást tartalmazó étlapok összeállítására.

A 2020. márciusi veszélyhelyzet kihirdetése, majd a gyermekvédelmi intézményekre vonatkozó kijárási és látogatási tilalom bevezetése⁴⁵ feszültséget okozott a gyermekek körében. A gyerekek az integrált csoportban a járványhelyzet kezdetén a legjobban azt fájlalták, hogy megszűntek a kimenők, amire a 14 éven felülieknek korábban már önállóan is lehetősége volt. A korlátozások következtében valamennyi ellátott az Intézményen belülről szorult, a szervezett külső programokat sem lehetett megvalósítani, amit néhány speciális szükségletű gyermek különösen nehezen élt meg. A gyerekek a kézműves szakkört, a ping-pongozást és a konditerem használatának a lehetőségét emelték ki az Intézményen belüli szabadidős elfoglaltságok közül.

A gyerekek telefont tarthattak maguknál, de azt az iskolába nem vihették el. Este 21.30-kor központilag kikapcsolták a WIFI-t a gyerekek nyugalma érdekében, amit a gyerekek általában tudomásul vettek és elfogadtak, de előfordult, hogy ez lett durva viselkedés kiindulási pontja.

⁴⁴ „A gondozási helyéről önkényesen eltávozott (szökött) gondozott gyermeket a szökés időtartama alatt zsebpénz nem illeti meg.” NM rendelet 82. § (3) bekezdés

⁴⁵ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; és az országos tisztifőorvos a 13305-16/2020/EÜIG számú, márc. 17-én kelt határozata

Az országos tisztifőorvos májusban kiadott határozata⁴⁶, amely a gyermekvédelmi szakellátásban élőkre vonatkozó intézmény-elhagyási és látogatási tilalmat feloldotta, jó hatású volt. A gyermekek mehettek táborozni, a szokásosnál kicsit később, augusztus 7-én megtartották a Rákóczi napot⁴⁷ is, repülős programmal és a 100 éves felújított harangláb megáldásával ünnepeelve az Intézmény fennállásának 70. évfordulóját.

A vezetők véleménye szerint az engedély nélküli eltávozások, illetve a rendőrségi ügyek száma nem nőtt meg a pandémia első hullámában, de – a 2.2 pontban írtak szerint – az engedély nélküli eltávozások száma az áttekintett időszakban magas volt. Ugyancsak többször előfordultak a látogatást megelőző egyéves időszakban olyan események, amelyek következtében a Gyermekotthon érintett volt rendőrségi intézkedésben vagy nyomozásban. A Gyermekotthon épületének, fizikai környezetének – a 2.4. pontban említett – károsításán túl, egy megrongált mozdony ügyében is nyomozott például a rendőrség. Az otthon egyik ellátottja hajított egy vasláncot a vasúti felsővezetékre, ennek következtében megsérült egy mozdony, és leállt a vasúti forgalom.

A gyerekek között időnként verekedésbe hajló nézetletérések is bekövetkeztek annak ellenére, hogy a munkatársak drámajátékok keretében igyekeztek konfliktuskezelési technikákat gyakoroltatni. Rendőri intézkedést kértek abban az esetben is, amikor a gyermekek a megfélemlítés céljával közeledtek egymáshoz vagy a felnőttekhez. A gyermekek önmaguk, mások vagy a tárgyak irányában megmutatkozó agresszív kitöréseit a munkatársak nem tudták minden esetben megakadályozni. A rongálások, bántalmazások bekövetkezését rendkívüli eseményként kezelték, azokat jelentették, és az egyes esetek tanulságait levonták. A vezetőség fontosnak tartotta a helyzetek nyomán keletkező rossz érzések, bizonytalanságok kezelését. A kortársbántalmazás után a nevelők, a gyermekfelügyelők egyénileg és csoportosan is beszélgettek az esetről az érintett gyermekekkel, és a pszichológus segítségét is kérték. Ennek ellenére tapasztalható volt félelem a gyermekek körében. Nem lehet eltekinteni a gyermekek körében előforduló önmagukra, társaikra vagy környezetükre irányuló agresszív viselkedés esetén a velük foglalkozó felnőttek felelősségétől. Mivel az elkövetők és az áldozatok között is több a különleges, illetve speciális szükségletű gyermek, felmerül a kérdés, hogy az Intézmény megtesz-e minden lehetséges lépést az állapotuk rendezése érdekében.

A személyek, illetve a tárgyak irányában megmutatkozó agresszív tartalmú cselekmények magas száma aggodalomra ad okot a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának érvényesülésében, és az esélyegyenlőség biztosítására irányuló külön intézkedések megvalósulásának vonatkozásban.

2.6. Oktatás, fejlesztés a veszélyhelyzet alatt

A Gyermekotthon lakói több iskolába voltak beiskolázva, Fonyódon kívül többek között Fenyves, Somogyvár, Keszthely, Boglár, Nagybjom, Magyarhertelend oktatási intézményeit is látogatták a gyermekek. Eltérő elvárásokkal rendelkeztek a diákok. Volt, akinek hiányzott a tanulási motivációja, más vágyai között az érettségi bizonyítvány megszerzése is szerepelt.

Hét tanuló esetében sajátos nevelési igény is fennállt tanulásban akadályozottság, értelmi fogyatékoság, diszlexia, diszgráfia, illetve egyéb képességzavarok miatt. Közülük volt, aki egységes gyógypedagógiai módszertani intézményben kapta meg a számára szükséges fejlesztést. Volt, akit logopédus támogatott, és voltak, akiknek a szociális készségeit fejlesztették, mások mozgásterápiában és/vagy rehabilitációs foglalkozásban részesültek, illetve olvasáskészségük, helyesírásuk, kommunikációs képességeik kerültek fejlesztésre.

⁴⁶ Az országos tisztifőorvos 13305-47/2020/EÜIG számú határozata (2020. V. 18.)

⁴⁷ <https://www.fonyod.hu/hu/hirek/hrek/%C3%B6nkorm%C3%A1nyzat/1602-70-eves-lett-a-ii-rakoczi-ferenc-gyermekotthon>

A gyermekeket naponta, illetve a kollégistákat hetente az Intézmény járműjével szállították a tanítás helyszínére, tömegközlekedési eszközöket nem kellett igénybe venniük az iskolába, óvodába jutáshoz. A látgatáskor magántanuló nem volt az ellátottak között.

A pandémia első hullámában, 2020 márciusában a digitális oktatásra való átálláskor az internethálózat fejlesztésre szorult. Ekkor még nem állt rendelkezésre annyi számítógép vagy laptop a Gyermekotthonban, hogy a világhálón keresztül történő oktatásba problémamentesen tudjanak bekapcsolódni. Alapítványi támogatással fejlesztették a hálózatot, és kiegészítették az eszközparkot. Helyben a nevelők mellett a fejlesztő pedagógus is tanult a gyermekkel, kiemelt figyelmet szánva és időt biztosítva a sajátos nevelési igényű tanulóknak. Az iskolákkal folyamatosan tartották a kapcsolatot Skype-on és telefonon keresztül is. Online esetmegbeszélést is tartottak a gyermekvédelmi szakemberek, a gyám, az iskola pedagógusai, továbbá az érintett gyermek és szülei részvételével.

A szakellátásban élő gyermekek sajnos gyakran le vannak maradva saját korosztályuktól az iskolai osztályfokok tekintetében. A fonyódi gyermekotthon tanulói is két, három, egyesek négy-öt évvel is idősebbek voltak az osztálytársaiknál. Élettörténetük, hátrányos helyzetük következtében kialakult magatartás- és figyelemzavaruk, valamint eltérő életkoruk következtében is nehezebben tudnak beilleszkedni az osztályközösségekbe. Gyakrabban szenvednek el elutasítást, hátrányos megkülönböztetést, ami sok esetben növeli a tanulással szembeni ellenállásukat. A tantermen kívüli távoktatás időszakában a tanulóknak nem kellett küzdeni az esetleges előítéletekkel, a kiközösítéssel, és a Gyermekotthon munkatársai rugalmasabban tudtak alkalmazkodni pillanatnyi állapotukhoz. Gyermekotthoni körülmények között megtalálták a módját annak, hogy az elfáradók később kapcsolódjanak vissza a feladatmegoldásokba, illetve szükség esetén több idő állt a gyermekek rendelkezésére a kérdések megválaszolásához.

A világvjárvány őszi 2. hullámához könnyen alkalmazkodtak a Gyermekotthonban élők. Az internet-elérhetőség ebben az időszakban már minden csoportban megfelelő volt.

A távoktatást a gyermekek eltérően értékelték, de összességében több előnyről, mint hátrányról számoltak be, és érdekesnek találták az online órákat. A vezetők is kedvező tapasztalatokra tettek szert, több gyermek esetében megfigyelték a tanulmányi eredmények javulását. A pozitív változáshoz hozzájárult a nevelők, a fejlesztőpedagógus egyénre szabott tanulást segítő tevékenysége. A tágas lakóterekben elegendő helyet tudtak biztosítani a gyerekeknek az önálló feladatmegoldásra, elkülönülve, egymást nem zavarva volt lehetőségük tanulni.

Az NMM az egészségügyi veszélyhelyzet idején a távoktatás, a fejlesztés megvalósítása kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.7. Egészségügyi ellátás a veszélyhelyzet alatt

Az egészségügyi ellátás kérdését helyben egy egészségügyi végzettséggel rendelkező, gyermekfelügyelői státuszban lévő dolgozó tartotta kézben – számoltak be róla a munkatársak.

A körzeti háziorvossal jó kapcsolatban voltak, szükség esetén a rendelőjében keresték fel, és a járványhelyzetben telefonon tartották vele a kapcsolatot.

Szakorvoshoz, köztük Pécsre gyermekpszichiáterhez is legtöbbször a fent említett ápolónő kíséretében jutottak el a gyermekek. Egy cukorbeteg ellátott a kaposvári kórházban töltött közel egy hónapot, és azóta is 3 havonta kell mennie diabetológushoz konzultációra.

A veszélyhelyzet kihirdetését követően bevezetett kijárási és látogatási tilalom⁴⁸ keltett némi ijedséget mind a gyermekek, mind a munkavállalók körében. A bizonytalan helyzetben volt olyan dolgozó, aki nem tudta ellátni feladatait és táppénzes ellátásra került.

⁴⁸ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; és az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú márc. 17-én kelt határozata

Bár a világjárvány őszi 2. hulláma eleinte kevésbé volt mentálisan megterhelő, addigra eltűnt, illetve jelentősen csökkent a félelem, a testközelben megélt koronavírus fertőzés azonban ismét nehéz helyzetet teremtett. Két munkatárs, köztük az igazgatóhelyettes asszony volt Covid19 fertőzött. A rendkívüli helyzetben további bonyodalmat jelentett, hogy a vezető-helyettes és az igazgató asszony családtagjainak a megbetegedése időben egybeesett. Az igazgatónő a fertőzés terjedésének megakadályozása miatt, illetve hozzátartozói ápolása céljából is, ekkor otthonról dolgozott. Sikerült megakadályozni, hogy a fertőzés terjedjen az Intézményen belül, nem betegedett meg több munkatárs. Egyetlen gyermek sem fertőződött meg a koronavírussal a Gyermekotthon ellátottjai közül a látogatás napjáig.

A pedagógusok számára meghirdetett önkéntes és ingyenes koronavírus tesztelés az Intézmény munkatársai számára is adott volt. A székhely és a telephely dolgozói közül 36-an vettek részt a tesztelésen. A gyermekek szervezett tesztelésére nem került sor. A februári látogatás idején már nagyon bíztak benne a munkatársak, hogy hamarosan megkaphatják az oltást igénylők a vakcinákat.

Védőeszközöket, védő öltözetet, gumikesztyűt, és igen nagy számban maszkokat, valamint 500 l fertőtlenítőszerrel szereztek be. A központi épületben érintésmentes, szenzoros kézfertőtlenítő volt kihelyezve, és valamennyi épületben volt lehetőség fertőtlenítő használatára. A látogatás időpontjában is látható volt a figyelmeztető tábla, hogy csak maszkban lehet az Intézménybe belépni, és a kézfertőtlenítés is kötelező volt. Azok a látogatók, akik nem hoztak magukkal, kaptak maszkot.

A látogatócsoporttal a megbeszélés részben szabadlevegőn, a parkban történt, részben a terem berendezésével is törekedtek a fertőzésveszély csökkentésére. Egymástól 1,5-2 méteres távolságra elhelyezett, frissen fertőtlenített műanyag székeken folyt a tájékoztatás.

Több gyermek is említette, hogy a pszichológus elérhető a számukra. A hetenként kétszer érkező pszichológus a Gyermekotthon működési rendjéhez alkalmazkodva, a kollégiumból hazatérőknek is lehetőséget biztosítva a beszélgetésekre, általában szombatnapi is megtalálható volt az Intézményben.

Az NMM az egészségügyi ellátás, a fertőzésveszély csökkentése érdekében tett intézkedések vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.8. Kapcsolattartás a látogatási tilalom alatt

A gyermek alapvető joga, hogy a tőle külön élő szülőjével, a szülői felügyeleti jog megszűnése esetén is, kapcsolatot tartson.⁴⁹ A gyámoknak havonta legalább egy alkalommal személyes találkozás keretében kell beszélgetést kezdeményezniük a 6 éven felüli gyámoltjaikkal.⁵⁰ A veszélyhelyzetben az emberi erőforrások miniszterének útmutatója⁵¹ szerint az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú határozatában elrendelt „látogatási tilalom kiterjed... a gyámra, indokolt esetben a gyermek kapcsolattartásra jogosult hozzátartozójára, (...) a gyermekjogi képviselőkre is”.

A veszélyhelyzetre vonatkozó vészforgatókönyv szerint a gyámok értesítették levélben és telefonon a szülőket a látogatási tilalomról és az esetleges hazautazás korlátozásáról.

Mindössze két esetben volt felügyelt kapcsolattartás elrendelve, 12 gyermek esetében viszonylag rendszeresen előfordult, hogy a kapcsolattartás a gondozási helyen kívül, a gyermek vérszerinti szüleinél vagy rokonainál történt. Az intézményelhagyási tilalom egyaránt lehetetlenné tette a felügyelt kapcsolattartást és a hazautazást is.

⁴⁹ Gyvt. 7. § (4) bekezdés.

⁵⁰ Lásd Gyvt. 86. § (1) bekezdés ab) pont.

⁵¹ Emberi erőforrások minisztere: „Útmutató az Országos Tisztifőorvos határozatában foglaltak végrehajtásához” Budapest, 2020. márc. 19.

A nagyobb gyermekek fájlalták, hogy az osztálytársaikkal, a barátaikkal sem tudtak találkozni, voltak, akik a párkapcsolatok megszakadása miatt aggódtak.

Az esedékessé váló nevelésbe vételi felülvizsgálatok ügyében is a szokásostól eltérő volt az ügymenet. Egy ilyen ügyben a Somogy Megyei Kormányhivatal Fonyódi Járási Hivatal 2020. máj. 21-én kelt határozata szerint a kialakult járványügyi helyzetre tekintettel a tárgyalás megtartását mellőzte, az ügyfeleket távbeszélőn hallgatta meg.⁵² A határozat alapján a korábban is rendszertelen személyes kapcsolattartás az anyával a pandémia alatt szünetelt: „Édesanyjával a kapcsolatot facebook-on, telefonon tartja, vagy videó hívásban beszélgetnek egymással. Személyesen legutóbb karácsonykor találkoztak.”⁵³

A személyes kapcsolattartás mellett csomagküldés, levelezés útján, telefonon és interneten keresztül is megvalósulhat a kommunikáció a családtagok között.

A személyes kapcsolattartást a telefon tudta valamilyen mértékben pótolni. A gyerekek gyakran beszéltek telefonon a hozzátartozóikkal, barátaikkal, illetve nagy teret kaptak az internet alapú kapcsolattartási formák is az internet-hozzáférési kapacitás bővítése után.

A gyámokkal és a szülőkkel való személyes kapcsolattartás az országos tisztifőorvos látogatási tilalom feloldására vonatkozó májusi határozata⁵⁴ után újraindult. A Gyermekotthon Látogatási rendben szabályozta a kapcsolattartás módját. Felhívták a figyelmet arra, hogy csak egészséges személy látogathat, és hogy az Intézménybe érkező személy csak azzal a gyermekkel kerüljön 2 m-nél közelebbi kapcsolatba, akinek a meglátogatására jött. Javasolták a szabadban történő kapcsolattartást, illetve ha az időjárás miatt ez nem lehetséges, akkor célszerűnek tartották egy külön helyiség kijelölését.

Az NMM látogatása idejére a személyes kapcsolattartás már helyreállt. A gyermekek a korábban megszokott módon utazhattak haza, vagy fogadhatták a látogatókat. Egy-két kivételes helyzettel eltekintve – mint például, ha a gyám vagy hozzátartozója lett beteg – a gyámok is rendszeresen találkoztak a gyermekekkel.

A vizsgálat a veszélyhelyzetben történő kapcsolattartás vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.9. A panaszjog érvényesülése

A gyerekek bizalommal fordulhattak nevelőikhez, a munkatársakhoz, lehetőségük volt közvetlenül is megkeresni az igazgatónőt a problémáikkal. Ilyenkor négy szemközti helyzetet kialakítva, vagy az érintetteket bevonva közösen kerestek megoldást a nehézségekre.

Panaszláda kihelyezése a névtelen problémafelvetést is lehetővé tette. Jól látható helyen, jól olvashatóan külön is fel volt sorolva, hogy panasz esetén kit, hogyan lehet felkeresni.

A gyermekek a gyámok segítségét is igénybe tudták venni, és a gyermekjogi képviselőt is megkereshették, akinek a neve, elérhetősége ki volt függesztve. A munkatársak beszámolója szerint a gyermekjogi képviselő havi rendszerességgel látogatta a gyermekotthont. A gyermekek által is jól ismert volt a gyermekjogi képviselő. „Vali néni” a látogatásai alkalmával benyitott a szobákba, könnyű volt vele közvetlenül kapcsolatba lépni, igény esetén négy szemközti beszélgetésekre is megteremtette az alkalmat – mesélte az otthon egyik diákja.

A vizsgálat a panaszjog érvényesítésében alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

⁵² SO-03/GYAM/103-20/2020. ügyiratszámú Határozat 5. oldal

⁵³ SO-03/GYAM/103-20/2020. ügyiratszámú Határozat 4. old

⁵⁴ Az országos tisztifőorvos 13305-47/2020/EÜIG számú határozata (2020. V. 18.)

3. Összefoglalás

Az NMM feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa munkatársaival látogatást tett 2021. február 18-án a Somogy Megyei II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthonban. A látogatás célja az általános vizsgálati szempontokon túlmenően a Covid19 fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében tett intézkedések ellenőrzése volt.

A vizsgálat alatt a látogatócsoport tagjai védőfelszerelést, maszkot és gumikesztyűt viseltek.

A 38 férőhelyes Intézményben átlagos, különleges, speciális és kettős szükségletű gyermekek számára biztosítanak teljes körű ellátást, és további 10 férőhely áll az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek rendelkezésére. A kihasználtság a látogatás időpontjában közel 60%-os volt, 24 gyermek élt a hatalmas ősfákkal, parkkal körülvett épületekben.

Az NMM megállapította, hogy magas volt az engedély nélkül eltávozó gyermekek száma, és aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy így a gyermekek veszélyeztetve vannak, és nem kapják meg a fejlődésükhöz, az állapotuk rendeződéséhez szükséges fejlesztéseket. Az NMM azt is kifogásolta, hogy a Gyermekotthon nem teljesítette az NM rendeletben meghatározott létszámnormát, és nem felelt meg minden alkalmazott az NM rendeletben előírt képesítési követelményeknek, a speciális csoportok munkatársai közül többen nem végezték el a speciális felkészítő tanfolyamot.

Az ellátottakat óvodába, illetve iskolába a gyermekotthon kisbuszával szállították. A gyermekek tanulmányi eredményében pozitív változást észleltek a nevelők, amit összefüggésbe hoztak az életbe léptetett digitális oktatási formával. Tapasztalataik szerint az alkalmazkodási nehézségekkel küzdő gyermekek aktuális állapotára, eltérő egyéni képességeire a távoktatás körülményei között könnyebb volt tekintettel lenni. A tanuláshoz helyben a nevelőktől és a fejlesztő pedagógustól kaptak segítséget az iskolások.

A látogatócsoport megtekintette az elhelyezés körülményeit. A tágas élettér a gyermekek aktuális időszakot tükröző alkotásaival, illetve személyes tárgyaikkal, fotóikkal volt dekorálva. A látogatócsoportot tisztaság fogadta. A takarítást, a fertőtlenítést a járványveszélyben gyakoribbá tették, mindennap végeztek fertőtlenítő felmosást, nagy hangsúlyt helyeztek a kilincsek fertőtlenítésére. Ugyanakkor néhány helyiségben a tisztasági festés elvégzése már időszerű volt, és néhány bútor is cserére szorult. A fizikai környezetben rongálás következményei is látszottak. A gyermekek agressziója esetenként társaik felé is irányult. Az NMM aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a személyzet igyekezete ellenére sem tudta megszüntetni a kortársbántalmazást, és nem tudta kellően eredményesen felvenni a harcot a dohányzás ellen sem.

A Gyermekotthonban volt elegendő fertőtlenítő- és tisztítószer, és nagy mennyiségben állt maszk a rendelkezésre. Egy-egy gyermek esetlegesen szükségessé váló egészségügyi elkülönítése a csoportokon belül megoldható volt, nagyobb számú megbetegedés esetén a tervek szerint egy foglalkoztató helyiséget alakítanak át betegszobává. A látogatás időpontjáig nem volt koronavírus fertőzés a gyermekek között.

Sem az ellátottak, sem a szüleik nem éltek panasszal a járványhelyzetben bevezetett korlátozó intézkedések miatt.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem **a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját mint a II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthon fenntartóját**, hogy biztosítsa

1. a központi épület tetőszerkezetének felújítását;

2. az épületek, csoportszobák folyamatos karbantartását, festését, az elhasználódott bútorok cseréjét, a károkozás miatt megrongálódott nyílászárók javítását.

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem, hogy a **II. Rákóczi Ferenc Gyermekotthon intézményvezetője**

3. gondoskodjon a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet I. számú mellékletében meghatározott szakmai létszámminimum betartásáról;
4. gondoskodjon a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet II. számú mellékletében meghatározott képesítési előírások betartásáról;
5. gondoskodjon arról, hogy a speciális csoportokban dolgozó munkatársai részesüljenek a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 126. § (10) bekezdésében előírt speciális felkészítésében;
6. tegyen meg mindent a kortársbántalmazás, az ellátottak agresszív megnyilvánulásainak megakadályozása érdekében;
7. csökkentse a gyermekotthonban ellátottak engedély nélküli eltávozásainak számát;
8. szervezzen dohányzásról leszoktató programot, és biztosítsa, hogy a gyermekek minél nagyobb számban vegyenek részt rajta;
9. gondoskodjon róla, hogy az étlapok pontosabb tájékoztatást nyújtsanak.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Az OPCAT NMM AJB-1463/2021. számú jelentésének képmelléklete

1. kép Bejárat a figyelmeztető táblával
2. kép Tájékoztatás a szabadban
3. kép Fertőtlenítőszer

5. kép Beázásnyomok

5-6. kép Festés és néhány bútor cseréje szükséges lenne

7-9. kép Rongálásnyomok az ajtón, a ház falán, kiszakított ajtófélfá

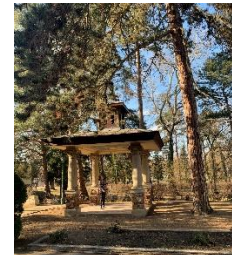
10. kép Farsangi dekoráció

11-12. kép A gyerekek alkotásai

13. kép Tágas, hangulatos nappali, benne panaszláda

14-16. kép Nagy park közvetlenül a vízparton, sportpályával és a felújított haranglábbal

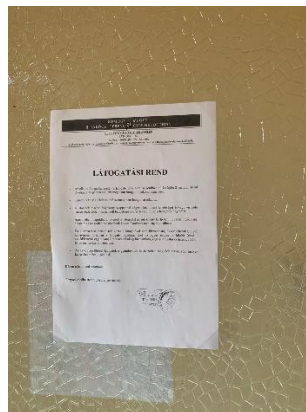
17. kép A gyerekek kedvence a konditerem

18. kép Tornaterem

19. kép Mosdó fertőtlenítőszerrel

20. kép Látogatási rend

21. kép A gyerekjogi képviselő elérhetősége